

Kiegészítés, revízió, valamint új fajok Jászberény és környéke nagylepkéinek ismeretéhez (Macrolepidoptera)

BUSCHMANN FERENC

ABSTRACT: (Addition and new species to Macrolepidoptera fauna of Jászberény and its environs). With his previous publications (BUSCHMANN: 1982, 1984, 1985, 1987, 1995) and this recent addition the number of known Macrolepidoptera species from Jászberény and its environs has increased to 754.

Jászberény és környékének lepkefaunájáról eddig több tanulmányban is számot adtam. Az azokban közöltekhez viszonyítva számos új, és nem egyszer meglepő adat birtokába jutottam. Összességében megállapítható, hogy az elmúlt években a Jászberény-térségi „tradicionális” gyűjtőhelyeimen kívül folytatott, egyes helyeken alkalmi (*pl. a homoki tejületek*), máshol rendszeresebb (*pl. az ős-zagyvai, mai nevén Hajta-mocsár környéki*) gyűjtéseim során előkerült újabb lepkefajok - párhuzamosan a botanikai megfigyelés- és adatgyűjtéseimmel – részint megerősítik vagy kiegészítik a régebbi megállapításaim (BUSCHMANN 1982, 1985), egy része viszont módosítja, illetőleg pontosítja azokat.

Az utóbbiak elsősorban a Zagyva-Galga-Tápió hordalékkúp-síkság (*lősz-, löszöshomok- és homoktalajok valamint növényzetük*; BUSCHMANN 1995, 2000-a) és az egyes helyeken eléggé éles tereplépcsővel is elválasztható, mind talajában és össznövényzetében elkülönülő jászági (=Alsó-zagyva)-sík természet- és állatföldrajzi kérdéseiben, illetve kapcsolatrendszerében mutathatók ki (BUSCHMANN 1982, 1995, 2000-a).

A Ny-DNy-i Jászág előbb említett területrésze ugyanis nem csak talajféleségeiben és felszínmorfológiájában különbözik a tájegység belsőbb (keletibb) részeitől, hanem florisztikai összetevőiben is. Jóllehet ZÓLYOMI (1969) – hangsúlyozva bár az átmeneti jelleget – egyértelműen a Crisicumhoz sorolja, nevezetesen a tatárjuharos lösztölgyesek (*Aceri tatarico-Quercetum*) peremzónájába, ez a megállapítása azonban valószínűleg a szóban forgó térség lágyszárú növényzeti alkotó elemeinek részletekbe menő ismeretét hiányolva születhetett, ezért csakis a fás vegetációnak az utolsó természetes állapotára vonatkozatható, és alig fedi a tájrész mai, valóságos botanikai állapotát.

SOÓ (1931) még úgyszintén a Crisicum részeként tárgyalja a Zagyva-Galga-Tápió hordalékkúp-síkság hajtai részét, de 1960-ban a Praematricum-Crisicum határsávját már ettől sokkal keletebbre, a Zagyva jelenlegi medervonalát követve vonja meg. Ez utóbbi besorolás a több mint két évtizeden keresztül folytatott megfigyeléseimmel és vizsgálataimmal összevetve szintén nem állja meg a helyét teljes egészében. A Praematricum és Crisicum barrierje sem a fejlődéstörténeti-földrajzi, sem a jelenkori talajtani és felszínmorfológiai, sem pedig a vízháztartási és mikroklímatis tényezők együttes hatására itt kialakult növényzet (*mind társulás-szintű- mind faji-, illetőleg az egyes fajok gyakoriság-összetételei*) alapján nem húzható meg a térséggel eddig többé-kevésbé behatóan foglalkozott botanikusok által követett nyomon. Ámennyiben ugyanis mértékadónak fogadjuk el az egyes flóraelemek bizonyos talajtípusokhoz és tájegységekre jellemző sajátos előfordulását, azonnal

szembetűnik ZÓLYOMI (1969) megállapításának ide vonatkozóan „idejét-múlt“ volta, és - mint másik végletként - ugyanerre az eredményre jutunk SOÓ (1960) új választóvonala esetében is (BUSCHMANN 2000-a).

Tekintetbe véve az említett szerzők tanulmányai óta eltelt évtizedek természetes úton is folytonos növényzeti változásait, továbbá az itt tenyésző növényzetre gyakorolt és egyáltalán nem elhanyagolható antropogén behatásokat (pl. homoki fásítások), úgy tűnik, hogy a valósághoz legközelebb álló megállapítások BOROS (1952) tollából láttak napvilágot annak ellenére, hogy a vázolt szempontból időben a legtávolabbi. Meg kell viszont azt is jegyezni, hogy a Jászberény D-DNy-i határrészében húzódó homokvonulatok fejlődéstörténetileg és tipológiailag nem egyenes genetikai folytatásai az Ős-Zagyva (Hajta) túloldalát képező területsávnak, ez ugyanis - szemben a „káták“ Tápiósághoz tartozó térségével -, az Ős-Zagyva hajdani medreiből kifújtt és deflációval felépített (eolikus) homokhátság (SZÉKELY 1969), viszont a rátelepült vegetációt tekintve azzal alapvetően megegyező.

A felvetődött kérdéskör kritikai ártékelése még inkább szükségesnek tűnik akkor, amikor az állatvilág képviselőire is ráirányítjuk figyelmünket.

VARGA (1964) a hazai nagylepkéfauna állatföldrajzi területfelosztásakor olyan kényszerhelyzet alatt sorolta teljes egészében a Jászságot (egyébként helyesen!) a Crisicumba, amely a Jászság akkori földrajzi- és botanikai ismeretanyagának alapjain nyugodott. Nem is volt másra lehetősége, hiszen a dolgozatát megelőző időszakokból e tájegységről még nem létezett értékelhető lepidopterológiai adatbázis. Nyomdokain haladva magam is ugyanerre a megállapításra hajlottam (BUSCHMANN 1982, 1985), azzal a megjegyzéssel; „*A homokterület azonban még sok érdekességet rejtegethet, ami részben a jövő feladatait is megjelöli számomra... ..*”

Ha a napjainkban rendelkezésünkre álló zoológiai adatokat (BUSCHMANN 1982, 1984, 1987, 1995, ENDES 1987-b, ENDES-HARKA 1985) behelyezzük a fentebb vázolt tájképbe (*természetesen az állatok helyváltoztató képességéből következő előfordulási és/vagy gyakoriság-bizonytalansági tényezőket is figyelembe véve*), mihamarább arra a következtetésre jutunk, hogy a Zagyva-Galga-Tápió hordalékkúp-síkság K-DK-i szárnya mind a szűkebb, mind a tágabb értelmezésében igazi praematricumi jelleget mutat (BOROS 1952, SOÓ 1960). Ezért ez tisztán a Praematricum részeként értékelendő és veendő figyelembe, amely bőségesen áterjed az ősi Zagyva Jászfelsőszentgyörgytől Farnosig húzódó egykori árterének helyén kialakult, s hosszan elnyúló mocsárvilágnak a keleti oldalára is (BUSCHMANN 1995, 2000-a, SOÓ 1960).

A jelenlegi florisztikai ismeretanyag alapján úgy tűnik, hogy a kifejezetten praematricuminak nevezhető jelleg – némileg ellentétben SOÓ megállapításával – csak a SPÁNYI (1956) által felvázolt Tura-, Jászfényszaru-, Jászfelsőszentgyörgy-, Pórtelek-, Farnos- Tápiószele irányú és nem túl mozgalmas reliefű homokos vízvásztó hátságig terjed, ettől kezdve igazi átmenet a Crisicumba, amely átmenet végül mintegy leereszkedve az alacsonyabb és tökéletesen sima Alsó-Zagyva-síkra, keskenyebb-szélesebb sávban néhol majdnem a jelenkori Zagyváig hatol. Jászberénynél viszont már a talajtani okoknál fogva is jellegzetes crisicumi társulások tenyésznek (BUSCHMANN 2000-a). Ez a flóravásztónak is felfogható laposbuckás vízvásztó homokhátság (=kultúrhomok) a szóban forgó (jászberényi) terület esetében a Jászfelsőszentgyörgytől *Bánhegy-, Neszűr-, Öregerdő-, Újerdő* elnevezésű területrészen áthaladva, Pórtelek alatt egy éles NY-irányú hurokkal Farnos felé fordul vissza, és ott találkozik ismét a tápiósági, vagyis a tipikusan a Praematricumhoz tartozó homokvonulatokkal.

Az elmondottakból természetesen követhet, hogy a pontosabb állatföldrajzi Praematricum-Crisicum barriert a nagylepkék életfeltételei esetében is itt, az említett vízvásztó vonalában húz-

hatjuk meg, amely némileg úgyszintén ellentétben áll korábbi (BUSCHMANN 1982, 1985, 1987) fejtegetéseimmel (*erre az 1995-ös munkámban viszont már részletesen kitértem*).

Az elvi lényegyet tekintve ez tulajdonképpen alig mutat eltérést a VARGA (1964) által kifejtett és meghatározott elkülönüléstől, azt inkább csak helyileg konkretizálja. A fentiek igazolásául szolgáló régebbi nagylepke-faunisztikai adataim éppen ezért újólag itt nem sorolom fel. Az újabb gyűjtéseimből viszont meg kell említenem a *Pseudoterpna pruinata* HUFN., *Scopula caricaria* REUTTI, *Idaea trigeminata* HBN., *Eupithecia valerianata* HBN., *Petrophora clorosata* SCOP. (itt tápnövénye feltehetőleg a Hajta egyes részein bőven tenyésző *Thelypteris palustris* lehetséges), *Callistege mi* CL., *Cucullia xeranthemi* BSD., *Cucullia dracunculi* HBN., *Schinia cardui* FRR., *Platyperigia terrea* FRR., *Spiris striata* L., *Setina roscida* DEN. & SCHIFF., *Pyrgus serratulae* RMBR., *Pyrgus fritillarius* PODA, *Heteropterus morpheus* PALLAS, *Thymelicus sylvestris* PODA, *Scolitantides schiffermülleri* HEMMING, *Maculinea xerophila* BERGER, *Lysandra coridon* PODA, *Lysandra amandus* (= *icarius*) SCHNEIDER fajokot. Bizonyos fenntartásokkal és csupán helyi előfordulási értelemben még az itt újabban előkerült *Argynnis* fajok is ide sorolhatók talán, tápnövényeik, a *Viola* félék révén. Az ibolyafélék (főleg a *V. sylvestris*) ugyanis különösen a homoki erdősávok és dűlőutak környékén igen elterjedtek.

Az előzőektől tulajdonképpen teljesen független, ám kifejezetten érdekes, hogy az utóbbi másfél évtizedben a Jászberény környékére újként előkerült lepkefajok között milyen jelentős hányadot képviselnek azok a fajok, amelyeket a szakirodalom a vándorlepkék csoportjába sorol. Ilyenek a *Disgonia algira* L., *Prodotis stolidus* FABR., *Trichoplusia ni* HBN., *Heliothis peltigera* DEN. & SCHIFF., *Spodoptera exigua* HBN.

Az említett fajok többé-kevésbé rendszeresnek mondható magyarországi előfordulása ugyan köztudott, ismert adataik zöme azonban leginkább az ország délibb (pl. Dél-Dunántúl) és keleti (pl. Samicum) részeiről származnak. Duna-Tisza-közi megjelenésükről vagy előfordulásukról a rendelkezésemre álló irodalom és ismereteim alapján nem tudok. A publikálatlanság természetesen még nem zárhatja ki a jelenség esetleges „ősi” meglétét (mint lehetséges útvonalát sem!), ellenben azt kellően bizonyítja, hogy az utóbbi évek szárazabb-melegebb klimatikus periódusa optimálisan hatott – akár a szóban forgó fajok valószínűsíthető gradációjával is párhuzamos – mélyebb északi behatolásokra. Annak ellenére azonban, hogy az elmúlt években egyesek esetében nem is elszigetelt és egyedi esetről van szó, a fent nevezettek elterjedésének és viselkedés-mechanizmusának ismeretében korai és megalapozatlan volna recens terjedésről beszélni (*miként azt a Helicoverpa armigera* HBN. esetében talán megtehetjük), illetőleg az említett adatokból bármiféle, a fentiekkel összefüggő következtetésekbe bocsátkozni. Az mindenestre megállapítható, hogy felbukkanásaik éppen azért, mert nem egyetlen példányra és napra korlátozódnak, valószínűleg nem véletlenszerűek.

Más a helyzet a jelentős area-eltolódást bizonyító *Colias erate* ESPER, és *Argynnis pandora* DEN. & SCHIFF. esetében. Itt viszont amíg a *pandora*-nál az 1960-as években is még fennállt elterjedési terület visszafoglalásáról van csupán szó, addig a *Colias erate* igen jelentős élettér-hódításról tesz tanúbizonyságot (hasonlóan a *Libythea celtis* LAICH., vagy *Eulithis mellirata* FABR. fajok régebbi teljesítményéhez). Talán nincs is az országnak olyan része, ahol ne élne már (pl. a Bükk-hegységi Nagyvisnyó környékén is rendszeresen gyűjthettem az elmúlt években). Helyileg úgy tapasztalom, lassan teljesen kiszorítja testvéralfaját, a *Colias hyle* L.-t, utóbbi egyedszáma jelentős csökkenést mutat.

Nem kevésbé érdekes a kóborlásra hajlamos, és ismert élőhelyeiktől olykor nagyobb távolságokra is felbukkanó lepkefajok itteni gyűjtési adata. Ilyen területemre új fajok a

Pseudochropleura flammata DEN. & SCHIFF., *Eugnorisma depuncta* L., *Agrotis clavis* HUFN., de valószínűleg ebbe a megfogalmazási körbe sorolhatom a *Chloroclysta truncata* HUFN. araszolólepkét is, amelyet Benedek Balázs kollégával 1997. VII. 13-án gyűjtöttük a Zagyvamenti természetvédelmi területen. Jászberény körzetében régóta ismert és ugyancsak az előzőekhez hasonló „matrikális“ hatásoknak tudható be a *Scotopteryx luridata* HUFN., *Eulithis prunata* L., *Itame wauaria* L., *Catephia alchymista* DEN. & SCHIFF., *Chloantha hyperici* DEN. & SCHIFF., *Lacanobia contigua* DEN. & SCHIFF., *Hadena confusa* HUFN., *Pachetra sagittigera* HUFN. alkalmi, ám több esetben ismétlődő, és nem is egyedi megjelenése. Ezeknek az új előfordulási adatoknak külön érdekessége még, hogy csak a leg-ritkább esetben hozhatók összefüggésbe időjárás tényezőkkel. Ugyanakkor szinte mindegyike a különböző fanemű és korú homoki erdősávok valamelyikénél, vagy azok közvetlen környezetében kerültek begyűjtésre (itt hangsúlyozottan figyelembe kell venni a Gödöllői-dombság és a Tápióság jellegét és befolyásoló erejét is – „*praematricum*”!).

Külön figyelemre méltó a késő őszi, illetve tavaszi aspektusok lepkefaunájának e területre új fajai. Ezek közül meg kell említenem az *Agriopsis bajaria* DEN. & SCHIFF., *Conistra veronicae* HBN.,¹ *Antitype chi* L., illetőleg az *Anticlea badiata* DEN. & SCHIFF., *Eupithecia ochridata* PINKER, *Selenia tetralunaria* HUFN., *Nola confusalis* H.SCH., *Valeria oleagina* DEN. & SCHIFF., *Perigrapha i-cinctum* DEN. & SCHIFF., *Cerastis leucographa* DEN. & SCHIFF. fajokat (ez utóbbit szintén Benedek Balázssal együtt, a Zagyvamenti természetvédelmi területen, több példányban is).

A felsoroltak egy része ugyan összefüggésbe hozható a fentebb elmondottakkal, néhányuk esetében viszont (pl. *Valeria oleagina* DEN. & SCHIFF., *Cerastis leucographa* DEN. & SCHIFF.) kifejezetten helyi, és valószínűleg refugiális populációkról van szó. Ugyanis nem csak a szűkebb értelemben vett Jászberény határában, hanem a Jászfelsőszentgyörgyhöz tartozó felsőhajtai-, a jászdózsa Pap-erdő természetvédelmi terület-, valamint az ezektől húsz km-re délebbre található alattyáni Bereki-erdő idősebb tölgyeseiben (egészen pontosan tölgy-kőris-szil, és vegyes faállományú ártéri erdőiben) is rendszeresen megtalálhatóak. A szóban forgó fajok csupán közelmúltbeli előkerülése kapcsán ellenben aligha újabb-kori betelepülésekre kell gondolnunk, adataik sokkal inkább a megváltozott gyűjtéstechnikai módszeremnek (hordozható generátoros áramforrás), illetőleg a több mint húsz évig általam egyszerűen mellőzött csalétkes gyűjtés alkalmazásának tudható be. Itt külön is meg kell említenem az *Orthosia schmidti* Diószeghy bagolylepkét. Védett állatunk igencsak meglepetésszerű Jászberény-térségi előkerüléséről már beszámoltam (BUSCHMANN 1998-99, 2000/b). Tenyészhelyét – mint kiderült – rossz irányban kerestem (Jászdózsa, Pap-erdő természetvédelmi terület). Ugyanis nem ott, hanem 1999. IV. 4-én a jászfelsőszentgyörgyi idős telepítésű hegyi juharral elegyes tölgyesben, majd két nappal később (IV. 6-án) az alattyáni Bereki-erdőben találkoztam ismételten az állattal. Ennek alapján biztos feltételezhető, hogy a Jászágban ahol legalábbis *Acer Pseudo-Platanus-os* tölgyesek találhatók – e fajnak populációizolátumai tenyészhetnek. Hasonló feltételezésem van az előbb már említett *Itame wauaria* L. araszolólepkével kapcsolatban is. Jóllehet eddig csak a homokterületen gyűjthettem, de ott egyik tápnövénye, a *Salix caprea* a Hajta peremvonalában mindenütt bőséggel található, ám nem tartom kizártnak, hogy a homoki erdősávok körzetében elterjedt és egyre szaporodó

1 A *Conistra veronicae* második, 1992.XI. 29-i adatának késői voltán kívül külön érdekesség még, hogy e nap verőfényes délelőttjén Petúnián táplálkozó *Macroglossa stellatarum*-ot figyelhettem meg, és mint ugyancsak szélsőséges esetet említem meg, hogy 2000.XII.14-én *Paradrina clavipalpis*-t fogtam, fényen.

dó *Ribes aureum*-on (!) is élhet. Mindazonáltal még nem tisztázott, hogy jelenléte „eredeti-e“ (a faj egyrészt évenkénti, másrészt példányszámi, harmadsorban a példányok állapotbeli megjelenése helyi populációt igazol), vagy ha mégis csupán recens betelepülés, állandó tagja marad-e a helyi faunának (ugyanis volt már arra példa az 1970-es évek utolsó harmadában az *Epione paralellaria* DEN & SCHIFF, és a *Cerapteryx graminis* L. fajok kapcsán, hogy néhány évi és elég magas példányszámú megjelenésük után ismét teljesen eltűntek a területről).

Több faj faji önállósága tisztázódott a közelmúltban. Ezek közül kiemelkedik a Ronkay-fivérek által leírt *Schargacucullia gozmanyi*. A vonatkozó gyűjteményi anyagom általuk elvégzett revíziója során kiderült (munkájukat ezúton is köszönöm!), hogy az eddig Jászberény környékén gyűjtött és *scrophulariae* DEN & SCHIFF. néven szerepelt példányok (BUSCHMANN: 1982) mindegyike az új, *Schargacucullia gozmanyi* RONKAY & RONKAY, 1994 fajjal azonosak. A *scrophulariae*-név tehát a régebbi listámról törlendő, s helyette a *gozmanyi* írandó.

Számos, morfológiailag szintén nehezen, vagy genitália-vizsgálatok nélkül egyáltalán nem determinálható faj hazai előfordulására szintén csak az utóbbi időben derült fény. Jászberény és környéke esetében ez elsősorban a *Noctua janthina-janthe* fajpárra vonatkozik. Úgy tűnik, itt mindkét faj hasonló élőhelyeken és egyedszámban fordul elő, s viszonylag nem ritkák. A jászberényi lepkegyűjtemény *Eilema* anyagának revíziója során tisztázódott az is, hogy az eddig *complana* név alatt besorolt állatok között a *pseudocomplana* DANIEL faj is megtalálható (gyűjtési adatait lásd a listán). Ezek mindegyike mesophil környezetben, a Zagyvamenti természetvédelmi területen kerültek elő. Szintén az említett revízió révén vannak adataim az *Eupithecia ochridata* PINKER fajról. Az eddigi példányok érdekes módon a homoki fenyőtelepítéseknel (!) lettek gyűjtve, viszont a faj valószínűleg egyebütt is előfordulhat.

Itt érzem szükségesnek megemlíteni, hogy a *Pyramidampa* (= *Amphipyra*) *pyramidae* L. fajra vonatkozó napra szóló adatok közlésével csupán annyiban van szó a területre új fajként (a példányok zömét anno a Zagyvamenti természetvédelmi területen fogtam), hogy a régebbi listáimról egyszerűen kifelejtődött, s e hiányosságot szándékozom itt pótolni. Ugyanez vonatkozik az *Eilema caniola* HBN. és *Watsonalla* (= *Drepana*) *cultraria* FABR. fajokra is.

Új fajok Jászberény környékén, 1987-2000 között:

Rövidítések: Báb/B = Bánkúti Károly & Buschmann F.

Be/B = Benedek Balázs & Buschmann

Bh = Borsóhalmi-rét

H = Hajta (elsősorban a „Hajta-mocsár“ természetvédelmi terület és peremvidéke)

Pt = Portelek környéki homokterületek

T = tótevényi homoki részek (benne az Erek-köze Jász-Nagykun-Szolnok megyéhez tartozó részével)

Úe = Újerdői homokterület

Zm = Zagyvamenti természetvédelmi terület

Pseudoterpna pruinata (Hufnagel, 1767): 1996.VII., 1997.VII.29., 1998.VIII.16.(H)

Scopula caricaria (Reutti, 1853): 1997.VI.29. (H)

Scopula incanata (Linnaeus, 1758): 1999.V.10. (H), VI.12. (Úe)

Idaea laevigata (Scopoli, 1763): 1989.VII.12., 1998.VII.20. (Úe)

Idaea trigeminata (Hübner, 1819): 98.VI.20. (H)

Scotopteryx luridata (Hufnagel, 1775): 1991.VI.14. (H)
Anticlea badiata (Denis & Schiffermüller, 1775): 1999.IV.10. (Úe)
Eulithis prunata (Linnaeus, 1758): 1992.VI.10. (Úe)
Chloroclysta truncata (Hufnagel, 1767): 1997.VII.13. (Zm; Be/B)
Eupithecia haworthiata (Doubleday, 1856): 1989.VII.28., 1993.VI.9. és - 23. (Zm)
Eupithecia valerianata (Hübner, 1813): 1996.VI.24. (H)
Eupithecia extraversaria (Herrich-Schäffer, 1852): 1987.VII.20., 1991.VIII.12.,
 1992.VIII.7., 1998.V.28., 1999.IV.26. (H)
Eupithecia gueneata (Millière, 1862): 1992.VIII.2. (Úe)
Eupithecia intricata (Zetterstedt, 1839): 1990.VI.2. (4 példány) (Úe)
Eupithecia ochridata Pinker, 1968: 1988.V.15., 1996.V.17., 1997.IV.10. (Úe)
Itame wauaria (Linnaeus, 1758): 1993.VI.5., 9.(Úe), 1994.VI.29., 1996.VI.4., 6., 11.,
 1997.VI.2. (T)
Petrophora chlorosata (Scopoli, 1763): 1987.V.18., 1992.VI.4. (Úe)
Selenia tetralunaria (Hufnagel, 1767): 1997.IV.3., 1998.VI.20. (Úe)
Agriopis bajaria (Denis & Schiffermüller, 1775): 1999.IX.30. (Úe)
Catocala hymenaea (Denis & Schiffermüller, 1775): 1993.VIII.9. (Zm), 1998.VII.23. (Úe),
 VIII.16. (H)
Dysgonia algira (Linnaeus, 1767): 1995.V.29., 1998.VII.20. (Úe)
Prodotis stolidia (Fabricius, 1775): 1996.IX.3., 1998.VII.16., 20., VIII.20. (Úe)
Catephia alchymista (Denis & Schiffermüller, 1775): 1991.VI.13. (Úe)
Callistege mi (Clerck, 1759): 1994.V.20., 1999.IV.29. (H), V.10. (Bh)
Meganola togatulalis (Hübner, 1796): 1987.VIII.9., 1992.VI.4., 1996.VII.1. (Úe),
 1998.VIII.16. (H)
Nola confusalis (Herrich-Schäffer, 1847): 1987.IV.20. (Zm), 1992.V.5., 1997.IV.28. (Úe)
Calimma comunimacula (Denis & Schiffermüller, 1775): 1991.VIII.12., 1992.VII.18.,
 VIII.2., 1994.VIII.6., 1996.VII.1., 1998.VII.23. (Úe)
Diachrysia nadeja (Oberthür, 1880): 1987.VII.4. (Zm)
Trichoplusia ni (Hübner, 1803): 1996.IX.3., 1998.IX.4. és 11. (Úe)
Cucullia xeranthemi (Boisduval, 1840): 1998.VII.21. (Bh)
Cucullia dracunculi (Hübner, 1813): 1992.VIII.2., 1996.VII.21. (H; Be/B.)
Shargacucullia gozmanyi Ronkay & Ronkay, 1994: az összes eddigi Jb.-i *scrophulariae-*
adat e fajra vonatkozik, az 1982-es listán a két név cserélendő!
Pyramidampa pyramidae (Linnaeus, 1758): 1979.IX.20., 1980.IX.2., 1986.IX.21.,
 1987.VIII.24., IX.5., 1988.VIII.15., 1993.VIII.13., 17., 1994.VII.2., 1997.VII.2.
Schinia cardui (Hübner, 1790): 1992.VIII. 1. (Úe) - cickafarkon táplálkozva
Heliothis peltigera (Denis & Schiffermüller, 1775): 1990.VII.17., 1991.VIII.12.,
 1992.VI.4., VII.3., VIII.31., 1994.VI.14., VII.8., 1996.V.17., VII.4., 15., VII.4., 19.
Platyperigea terrea (Freyer, 1849): 1998.VIII.13., 30., IX.4., 30. (Úe és H)
Spodoptera exigua (Hübner, 1808): 1988.VII.12., 23., 1989.VII.7., 21., 1991.VII.20.,
 1994.VII.2., 1996.IX.3., (2000-ben sokfelé az egész Jászságban)
Cloantha hyperici (Denis & Schiffermüller, 1775): 1997.VIII.3. (Úe)
Conistra veronicae (Hübner, 1813): 1989.X.8., 1992.XI.29. (Úe)
Valeria oleagina (Denis & Schiffermüller, 1775): 1993.IV.22., 1994.III.24., 1995.IV.15.,
 1997.IV.3. (mind Úe), IV.10. (Zm; Be/B), 1999.IV.10. (H)
Antitype chi (Linnaeus, 1758): 1991.IX.10. (Úe)

Jelmagyarázat:

----- a Praemanticum-Crisicum flóra- és nagylepkefaunasztikai választóvonal az ÉNy-Jászság (Jászberény) térségében

Lacanobia contigua (Denis & Schiffermüller, 1775): 1990. VII.14., 1991.VIII.12., 1996.VII.20., 1997.VII.19. (Úe)

Hadena confusa (Hufnagel, 1766): csak 1992-ben, VI. 4., 5., 13. (Úe; sok példányban!)

Orthosia (Dioszeghyana) schmidtii (Dioszeghy, 1935): 1998.IV.25 (Bh; Be/B)

Perigrapha i-cinctum (Denis & Schiffermüller, 1775): 1991.IV.13., 1997.IV.3. (Úe)

Pachetra sagittigera (Hufnagel, 1766): 1992.V.29., 1994.V.17., 1997.VI.24 (Úe)

Pseudochroleuca flammata (Denis & Schiffermüller, 1775): 1992.VIII.2 (Zm), 1998.IX.24. (Úe)

Noctua janthe (Borkhausen, 1792): első adata 1979.IX.2.; - mindenütt, főleg Zm.

Eugnorisma depuncta (Linnaeus, 1761): 1991.IX.10. (3.p.), 1993.IX.25., 1997.IX.25 (Úe)

Cerastis leucographa (Denis & Schiffermüller, 1775): 1997.IV.10 (Zm; Be/B)

Euxoa obelisca (Denis & Schiffermüller, 1775): 1991.IX.10., 1996.IX.13., 1997.IX.2. (Úe)

Agrotis clavis (Hufnagel, 1766): 1994.VI.14.

Spiris striata (Linnaeus, 1758): 1991.VI.14., VII.12., 1993.V.29., VI.5., 1998.VIII.20., 21.

Tyria jacobaeae (Linnaeus, 1758): 1999.V.25. (H; Bá/B)

Miltochchrista miniata (Forster, 1771): 1992.VI.19. (Úe).

Eilema griseola (Hübner, 1803): 1989.VII.16. (H, 4 p.)

Eilema pseudocomplana (Dániel; 1939): 1976.VIII.4., 1981.VII.3., 10., 1982.VIII.12., 1986.VIII.6., 1987.VIII.19., 1990.VI.20., VII.17.

Eilema caniola (Hübner, 1808): 1981.VII.3., 1983.VIII.6., 1986.VIII.4., 1987.VII.8., 1990.VII.17., 2000.VIII.29.

Setina roscida (Denis & Schiffermüller, 1775): 1990.V.17., 1991.VIII.12., 1993.VII.3., 1994.V.17., 1995.V.29., 1996.V.17., 1997.VIII.3 (Úe és H)

Stauropus fagi (Linnaeus, 1758): 1998.VI.20. (Úe); idősebb tölgysesekben sokfelé

Hemaris tityus (Linnaeus, 1758): 1992.V.6 és 7. (H; Bá/B)

Watsonalla cultraria (Fabricius, 1775): 1980.IX.8., 1986.VII.16., 1989.VIII.6. mindenütt

Malacosoma castrensis (Linnaeus, 1758): 1991.VII.2. (Úe; ♀)

Nappali lepkék

Pyrgus fritillarius (Poda, 1761): 1988.VI.3., VII.12. (H), 1990.VII.6. (Pt)

Pyrgus serratulae (Rambur, 1839): 1990.VII.6. (Pt)

Heteropterus morpheus (Pallás, 1771): 1990.VII.6. (Pt)

Thymelicus sylvestris (Poda, 1761): 1988.VII.19. (H), 1990.VII.6 (Pt)

Colias erate (Esper, 1805): 1990 nyarától, napjainkra tömeges

Scolitantides schiffermülleri (Hemming, 1929): 1988.V.12. (H), 1999.V.10. (Bh)

Maculinea xerophila Berger, 1946: 2000.VIII.29. (Pt - Rekettyés-ér)

Polyommatus amandus (=icarius) Schneider, 1792: 1976.VI.30.; 1982.V.27., VII.4., 1986.V.16., 1996.VII.4. (szórványos megjelenésű, valószínűleg itt nem is él)

Polyommatus coridon (Poda, 1761): 1991.VIII.28 (H), – a Tápíóságban elég gyakori

Libythea celtis (Laicharting & Fuessly, 1782): 1990.VI.24., 1991.VII.4., VIII.12., 1993.VI.20., 1996.VII. 4., 1997.IV.10. (utóbbi átteelve, Zm; Be/B)

Argynnis paphia (Linnaeus, 1758): 1991.VIII.12 (Úe), – újabban mindenütt

Argynnis (=Pandoriana) pandora (Denis & Schiffermüller, 1775): 1993 nyarán hirtelen tömegesen jelentkezett, azóta – bár gyéresebb egyedszámban – folyamatosan jelen van

Argynnis adippe (Denis & Schiffermüller, 1775): 1993.VI.5. (Úe, H), – a homoki részeken ma szinte mindenütt

Argynnis niobe (Linnaeus, 1758): – mint adippe, de lényegesen ritkább

Argynnis aglaja (Linnaeus, 1758): – mint említett rokonfajai

Az előbbi, gyűjtési adataikkal együtt felsorolt fajokkal a Jászberény környékén eddig ismertté vált nagylepkék fajszáma 754-re emelkedett.

Irodalom

- BOROS Á. (1952): A Duna-Tisza köze növényföldrajza. – Földrajzi Értesítő, Budapest
- BUSCHMANN F. (1982): Adatok Jászberény és környéke nagylepkéinek ismeretéhez – Folia Ent. Hung. 35/1: 255-268
- BUSCHMANN F. (1984): Újabb adatok Jászberény és környéke nagylepkéinek ismeretéhez – Foka Ent. Hung. 37/1: 229-230
- BUSCHMANN F. (1985): Jászberény és környéke lepkevilága: Macrolepidoptera - Nagylepkék – Jászsági Füzetek/16 Jászberény
- BUSCHMANN F. (1987): Újabb adatok Jászberény és környéke nagylepkéinek ismeretéhez – Folia Hist.-nat. Mus. Matr. 12: 69-70
- BUSCHMANN F. (1995): Jászberény és környékének természeti értékei I. A Hajta – Jászsági Füzetek/22: 5-119
- BUSCHMANN F. (1998-99): A Diószeghyana schmidtü (Diószeghy, 1935) a Jászságban – (Lepidoptera: Noctuidae) – Folia Hist.-nat. Mus. Matr. 23: 253-254
- BUSCHMANN F. (2000-a): Jászberény és környékének növényvilága (I. Természet- és növényföldrajzi viszonyok)
- BUSCHMANN F. (2000-b): Magyar bagolylepke jegyzetek (Lepidoptera: Noctuidae) Folia Ent. Hung. 61:269-273
- ENDES M. (1987-b): A Tápió-Galga-Zagyva hordalékkúp-síkság gerincesállat-világa – Fol. Hist.-nat. Mus. Matr. 12: 119-127
- ENDES M.-HARKA Á. (1985): A jászsági-sík gerincesállat-világa – Jászsági Füzetek/14 Jászberény
- SOÓ R. (1931): A magyar pusztá fejlődéstörténetének problémája – Földrajzi Közlemények LIX: 3-14
- SOÓ R. (1960): Magyarország új florisztikai-növényföldrajzi felosztása – MTA. Biol. Csop. Közl. Budapest
- SZÉKELY A. (1969): A Tápió-Galga-Zagyva hordalékkúp-síkság. In Marosi S.-Szilárd J. (szerk.) A tiszai Alföld. – Akadémiai Kiadó, Budapest
- VARGA Z. (1964): Magyarország állatföldrajzi beosztása a nagylepkéfauna komponensei alapján Folia Ent. Hung. 17/2: 119-167
- ZÓLYOMI B. (1969): Az Észak-alföldi hordalékkúp-síkság természetes növényzete In Marosi S.-Szilárd J. (szerk.) A tiszai Alföld. – Akadémiai Kiadó, Budapest

BUSCHMANN Ferenc
H-5001 JÁSZBERÉNY
Jász Múzeum